

Anglické podmínkové spojky *if (not)* a *unless* a jejich české překladové ekvivalenty

Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky

Praha, září 2011

Předložená bakalářská práce se zabývá podmínkovými větami uvozenými *if (not)* a *unless* a jejich českými překladovými ekvivalenty. Autorka vychází z předpokladu, že přestože mají spojky *if (not)* a *unless* podobný význam, nejsou vždy zaměnitelné. *Unless* má specifičtější význam, ve svém významu kombinuje podmínku s výjimkou. Autorka si proto klade za cíl zkoumat významový rozdíl mezi těmito spojkami, který se pravděpodobně bude odrážet v překladu.

V teoretické části autorka podává velice důkladný přehled anglického podmínkového souvětí. Podmínkové věty popisuje z různých aspektů. Kapitola 2.1 popisuje syntaktické funkce podmínkových vět. Syntakticky mohou podmínkové věty fungovat buď jako adjunktvy nebo jako disjunktvy. Kapitola 2.2 se věnuje podmínkovým větám z hlediska sémantického. Základní dělení podmínkových vět z hlediska jejich sémantických rolí je na věty vyjadřující podmínku přímou („direct condition“) a podmínku nepřímou („indirect condition“). Věty vyjadřující podmínku přímou pak mohou dále vyjadřovat podmínku možnou, hypotetickou a rétorickou. Jako klíčovou lze označit podkapitolu 2.3, kde autorka věnuje náležitou pozornost morfo-syntaktickým vlastnostem *unless* a především rozdílům mezi spojkami *if (not)* a *unless*. Poukazuje např. na fakt, že na rozdíl od vět uvozených *if (not)*, dvě věty uvozené spojkou *unless* nemůžeme koordinovat pomocí spojky *and*. Na závěr kapitoly sumarizuje, kdy jsou obě spojky zaměnitelné, a ve kterých případech je naopak nelze zaměnit. Nutno zmínit, že teoretická část práce je velice přehledně členěna do podkapitol, zavádějící je snad pouze podkapitola 2.2.4, která popisuje klasifikaci podmínkových vět v češtině, která obsahově nepatří pod kapitolu 2.2 (Semantic roles of Conditional Clauses).

Metodologicky je práce založena na 120 příkladech podmínkových vět (60 příkladů spojky *if (not)* a 60 příkladů spojky *unless*) a jejich překladových ekvivalentů získaných pomocí paralelního překladového korpusu Intercorp

Empirická část je přehledně rozdělena na tři podkapitoly (4.1-4.3), ve kterých se autorka věnuje nejprve analýze podmínkových vět uvozených spojkami *if (not)*, následně *unless* a na závěr výsledky analýzy obou spojek porovnává. Analýza je úzce spjata s teoretickou částí. Věty jsou zkoumány z hlediska syntaktické funkce a sémantické role, pozice a překladového ekvivalentu spojky. U každé podmínkové věty je určeno, zda vyjadřuje podmínku přímou nebo nepřímou, a zda má syntaktickou funkci adjunktvy nebo disjunktvy. Ukazuje se, že vztah mezi nimi je velmi těsný: všechny věty vyjadřující podmínku nepřímou fungují syntakticky jako stylové disjunktvy, zatímco věty vyjadřující podmínku přímou fungují v případě *if (not)* jako adjunktvy, naopak v případě *unless* jako obsahové disjunktvy. Podmínkové věty uvozené spojkou *if (not)* vyjadřovaly v 75% podmínku přímou a ve 25% podmínku nepřímou. V případě přímé podmínky je určeno, zda vyjadřuje podmínku možnou, hypotetickou nebo rétorickou. Zde autorka poukazuje na fakt, že poměrně často bylo obtížné určit, zda se jedná o podmínku možnou nebo hypotetickou, obzvláště v případě nepřímé řeči. Tyto obtížně určitelné příklady jsou podrobně popsány v samostatné podkapitole 3.4. Podmínkové věty uvozené spojkou *unless* vyjadřovaly v převážné většině případů (93%) podmínku přímou.

Co se týče pozice podmínkových vět v souvětí, ukazuje se, že koncová pozice jednoznačně převládá, a to především u vět uvozených *unless*.

Pokud jde o překladové ekvivalenty spojek, vyskytovala se celá řada překladových ekvivalentů. V případě *if (not)* se nejčastěji vyskytovaly protějšky *když (ne)* a *pokud (ne)* pro podmínku možnou a *kdyby (ne)* pro podmínku hypotetickou. V případě *unless* analýza ukázala, že nejčastějším protějškem je *pokud (ne)*, ale často se vyskytovaly i spojky časové, např. *dokud (ne)*. Předpokládaný protějšek *unless* spojka *ledaže* se objevil pouze ve dvou případech – ukázalo se tedy, že tato spojka je v češtině poněkud zastaralá.

Na závěr analýzy autorka na základě několika testů zkoumá, zda je možné spojku *if (not)* nahradit *unless*. Ze 60 případů lze *unless* použít pouze v 11 případech, což potvrzuje původní předpoklad, že mezi oběma spojkami existuje významový rozdíl a nelze obě spojky volně zaměňovat.

Poznámky k jednotlivostem:

str. 31 a str. 39 – není jasné, proč mají tabulky 6 a 12 ilustrující překladové ekvivalenty obou spojek jinou formu, tj. v tabulce 6 jsou překladové ekvivalenty v řádku, zatímco v tabulce 12 ve sloupci

str. 40ff. – kapitola 4.3 – výsledky shrnuté v této kapitole by měly vyšší výpovědní hodnotu, kdyby údaje v tabulkách obsahovaly nejen pouhá procenta, ale i reálný počet výskytů

str. 41 – v tabulce 13 chybí řádek s celkovým počtem příkladů/procent a řádek s řečnickou podmínkou, což činí tabulku poněkud nepřehlednou

str. 54 – místo „zadní“ pozice – vhodnější použít koncová pozice

Závěr:

Předložená práce splnila požadavky kladené na bakalářskou práci: Magdalena Kuthanová prokázala nejen schopnost aktivně pracovat s odbornou literaturou, ale i samostatný přístup k analýze zkoumaného materiálu. Zároveň je třeba ocenit přehledné formální zpracování a dobrou úroveň angličtiny. K obhajobě ji proto doporučuji a předběžně hodnotím jako výbornou.

PhDr. Gabriela Brůhová, Ph.D.

V Praze 5.9.2011